

odsek ceste z železniškim nadvozom na Gaštevskem klancu v Kranju na cesti Jeprca–Kranj, značilnim zaradi visokega opornega zidu iz klesanih kamnov iz kamnoloma Kamnitnik pri Škofji Loki, ki preprečuje rušenje konglomeratne kamenine, imenovane labora. Največji Slavčev cestni objekt, zgrajen med nemško okupacijo, je bila t. i. Nemška cesta v Ljubljani. Po vojni pa je gradil tudi cesto Ljubljana–Vrhnika. Tudi temu poglavju sledi obsežen in zelo zanimiv fotografski prikaz cest, ki jih je zgradilo Slavčevo podjetje. Fotografije je izbrala dr. Zvonka Zupanič Slavec.

V četrtem poglavju, poglavju Visoke gradnje, je prof. dr. Peter Fister opisal vpetost Slavčevega dela v slovensko kulturno krajino. V času, ko je deloval Slavec, so se pojavili novi gradbeni materiali, pa tudi nove tehnologije, ti pa so zelo pripomogli k izboljšanju kakovosti zidave. Avtor opozarja na težavo pri tovrstnem vrednotenju stavbarskih stvaritev, saj se merila vrednotenja ves čas spreminjajo. Slavčeve visoke gradnje ocenjuje na podlagi meril trajnostnega razvoja, ohranitve identitete bivalnega okolja in pozitivnega odnosa do kulturne in naravne dediščine. Zlasti Slavčeva gradbena dela na Gorenjskem po mnenju avtorja skoraj v celoti ustrezajo naštetim merilom. Prenove bivanjskih naselij se je loteval drugače kakor novogradenj takrat hitro razvijajoče se industrije. Na ta način so naselja ohranila identiteto po pokrajinski in vsebinski plati. K temu je gotovo pripomoglo tudi sodelovanje z vodilnimi arhitekti na Slovenskem (npr. z Jožetom Plečnikom, Hermanom Husom, Edvardom Ravnikarjem) in strokovnjaki za umetnostno zgodovino (npr. dr. Francetom Steletom). Med take objekte prišteva obnovo kranjske župnijske cerkve, zidavo novega trakta hotela Stara pošta v Kranju in Park hotela na Bledu, pa tudi npr. graditev nekaterih kranjskih zdravstvenih ustanov in prizidka k stavbi kranjske občine, v katerem je uradovale Okrajni ljudski odbor Kranj, danes pa Mestna občina Kranj. Zaradi naštetega je avtor mnenja, da bi uvrstitev Slavčevih graditeljskih del v okvir slovenske kulturne dediščine lahko postala »... vzorec za nov pristop k preizkusi vrednosti našega prostora in naše preteklosti.« Tudi četrto poglavje ima t. i. slikovno opremo. Izbor je tako kot za vsa prejšnja poglavja pripravila dr. Zvonka Zupanič Slavec. Predstavljene so številne fotografije stavb, ki jih je zlasti v Kranju (npr. tovarna Pletenin IKA v središču mesta, hotela Stara pošta in Jelen), na Bledu (grajsko kopališče, Park hotel, kavarna Kazina), pa tudi drugod po Gorenjskem (npr. Pogačnikova vila v Podnartu, kopališče Jasna v Kranjski gori, Šport hotel na Pokljuki) zgradilo Slavčevo podjetje ali pa je gradbenik Josip Slavec po drugi svetovni vojni vodil in nadziral graditev (npr. v Kranju arkade in stopnišče pri Rožnovski cerkvi, arkade pri Prešernovem gledališču in postavitev Prešernovega spomenika pred njim, hotel na Šmarjetni

gori, kranjska Tekstilna šola, zgradbe zdravstvenih ustanov v Kranju in okolici, stavbe kranjskega Okrajnega ljudskega odbora, nekdanje Službe družbenega knjigovodstva in gasilskega doma).

Na koncu monografije je še okvirni pregled objektov, ki jih je med letoma 1926 in 1945 zgradil Josip Slavec oziroma njegovo podjetje, ter gradbenih stvaritev, nastalih med letoma 1945 in 1965, katerih graditev je vodil in nadziral. Objavljeni so še dokaj obsežni povzetki v slovenskem, angleškem in hrvaškem jeziku.

Monografija o življenju in delu enega največjih stavbenikov Slovenije med obema vojnama in po njej, mojstra Josipa Slavca, je izjemno zanimivo branje za vse, ki jih zanima stavbna kulturna dediščina, še zlasti pa za prebivalce krajev, v katerih je gradil. Bogata fotografska oprema pa predstavlja še pomembnost fototečnega arhivskega gradiva.

Janez Kopac

Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Maribor: Pokrajinski arhiv, 2012, 661 strani

V 11. zborniku recenziranih znanstvenih prispevkov mednarodnega posvetovanja Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja so objavljeni prispevki mednarodnega posvetovanja z enakim naslovom, ki je potekalo od 27. do 30. marca 2012 v Radencih. Prispevki so napisani v slovenskem, hrvaškem, srbskem, bosanskem, nemškem in angleškem jeziku z izvlečki v slovenskem in angleškem jeziku. Povzetki so v angleškem jeziku.

Kar zbornik iz leta 2012 razlikuje od prejšnjih, je dejstvo, da je uredniški odbor samo publikacijo nadgradil v zbornik recenziranih znanstvenih prispevkov mednarodnega posvetovanja. Že v letu 2012 so tako prispevki, objavljeni v zborniku, dosegli višjo strokovno raven. Anonimni recenzijski postopek je tako 21 prispevkov uvrstil v kategorijo »objavljeni znanstveni prispevek na konferenci«, 38 prispevkov pa v kategorijo »objavljeni strokovni prispevek na konferenci«. S tem se je uredniški odbor zbornika načrtno odločil, da bo skušal vsaj delno dvigniti že doseženo raven kvalitete objavljenih prispevkov na raven znanstvenih prispevkov. S tem je želel neposredno pripomoči k boljši metodologiji dela in obravnavanja arhivskih strokovnih problemov in vplivati nanjo.

Zbornik je izšel v Mariboru leta 2012 z naslovom, kakršnega je imelo posvetovanje; obsega 661 strani, naklada pa je 350 izvodov. Izdal in založil ga je Pokrajinski arhiv Maribor. Zunanja podoba zbornika ponazarja, da arhivi postopoma rešujemo problematiko elektronskega arhiviranja. Ovitek je v nežni sivo-

modri barvi. Na ovitku je slika položene knjige in računalniške miške. Na ovitku je naslov publikacije, izpisan z računalniško pisavo iz zgodnjih let računalništva, z logotipom izdajatelja ter krajem in letnico izida. Posamezne sklope prispevkov ločuje list z naslovom sklopa in sliko z naslovne strani.

Zbornik začena uvodni nagovor glavnega in odgovornega urednika, direktorja Pokrajinskega arhiva Maribor, Ivana Frasa, v katerem predstavlja novi koncept publikacije in idejo uredniškega odbora o promociji znanstvenega pristopa pri reševanju arhivskih strokovnih problemov.

Po uvodnem nagovoru sta uvrščena prispevka povabljenih predavateljev. Prvi, dr. Damijan Prelovšek, je pripravil prispevek s temo Arhivi – zgodovinski spomin naroda, v katerem je predstavil svoja razmišljanja o položaju in vlogi arhivov v sedanjem času. Mitja Čander, programski direktor Zavoda Maribor 2012 – Evropska prestolnica kulture, je v svojem prispevku Maribor 2012 – Evropska prestolnica kulture predstavil idejo evropske prestolnice kulture. V letu 2012 jo gosti mesto Maribor, kjer je tudi sedež Pokrajinskega arhiva Maribor.

V prvem strokovnem sklopu, sklopu Arhivska teorija, je enaindvajset referatov:

Dr. Jelka Melik (Ljubljana, Slovenija) je pripravila prispevek Veljavni arhivski zakon, njegova sprememba in dopolnitev. V njem nadaljuje svoja razmišljanja, ki jih je skupaj z dr. Matejo Jeraj načela že v prispevku

lanskega zbornika. Osrednjo pozornost je namenila predvsem pomanjkljivostim, ki jih je razgalilo dogajanje v zvezi z »arhivskim referendumom« leta 2011.

Dr. Peter Pavel Klasinc (Ljubljana, Slovenija) je v prispevku Slovenija na poti do novega zakona o arhivskem gradivu in o arhivih (Nekateri elementi nove arhivske zakonodaje) predstavil svoje predloge in elemente nove arhivske zakonodaje, ki izhajajo iz kompletnega in spremenjenega pristopa v zvezi z arhivsko zakonodajo. Opozarja na klasične funkcije delovanja profesionalnih arhivov, organizacijske oblike delovanja arhivov, depolitizacijo arhivske službe, na visoko strokovnost arhivskega dela, na pridobivanje potrebnih znanj in študij arhivistike ter predvideva določitev tega v zakonodajnih diktiranih nove arhivske zakonodaje. Avtor se izogiba historičnemu prikazovanju razvoja slovenske arhivske zakonodaje, razen ko z nekaterimi dokumenti utrjuje svoje predloge.

Dr. Rik Opsommer (Ieper, Belgija) je v prispevku The town archives of Ieper: »past and present« ali Mestni arhiv Ieper: preteklost in sedanjost predstavil zgodovino in delovanje Mestnega arhiva Ieper, njegovo usodo od srednjega veka naprej ter zgodovino samega mesta. Ker je bil Ieper v srednjem veku pomembno mesto, je imel enega izmed najbolj znanih mestnih arhivov v Belgiji. Njegovi najznamenitejši zgodovinski viri pa so bili skoraj povsem uničeni med prvo svetovno vojno. Med letoma 1919 in 1991 je bila arhivska dejavnost organizirana znotraj knjižnice, mestni arhiv pa je bil ponovno ustanovljen šele leta 1991. V manj kot dveh desetletjih je arhiv močno povečal svoje zbirke in kadre ter se preselil v eno najboljših arhivskih stavb v državi. Ieperski mestni arhiv tesno sodeluje z državnim arhivom. Značilna belgijska situacija zveznih in regionalnih vlad pa vodi k nedorečenemu zakonskemu okviru delovanja arhivov. Arhiv v Iepu se trudi biti pomemben dejavnik pri zgodovinskih in rodoslovnih raziskavah v južnem delu province Zahodna Flamska. Prav tako skuša obdržati dobre odnose z lokalnimi zgodovinskimi organizacijami ter lokalnimi in regionalnimi arhivi v vsej Evropi.

Dr. Dijana Petreska (Skopje, Makedonija) je v svojem prispevku z naslovom Archives in the contemporary information society ali Arhivi v sodobni informacijski družbi analizirala in primerjala dosežke arhivov držav Evropske unije v zvezi z novimi arhivskimi zgradbami ter vključitev informacijskih tehnologij pri organizaciji arhivske službe.

Prispevek Updating on archives: facts and initiatives ali Novosti pri arhivih: dejstva ter iniciative avtorja Antonia Montedura (Trst, Italija) predstavlja poglavitna nova dejstva ter iniciative na evropski ravni, kot so npr. deveto letno poročilo sveta za implementacijo Uredbe št. 1049/2001 o dostopu javnosti do dokumentov evropskega parlamenta, sveta in komi-

sije, načela dostopa do arhivskega gradiva, ki jih je izdal mednarodni arhivski svet (MAS), mednarodni seminar MAS-a o arhivih in človekovih pravicah v Malagi, mednarodni tečaj ICA-AtoM Mednarodnega inštituta za arhivsko znanost (IIAS) Trst – Maribor.

Daniela Branković (Novi Sad, Srbija) je v svojem prispevku Mesto i uloga arhiva v savremenom informatickom društvu - Strategije razvoja i ljudski resursi ali Položaj in vloga arhivov v sodobni informacijski družbi – Razvojna strategija in človeški viri obravnavala prispevek, ki ga lahko arhivski dejavnosti dajo nove informacijsko-komunikacijske tehnologije. Položaj in vlogo arhivov v sodobni informacijski družbi določa cela vrsta dejavnikov. Pomembna sta arhivska administracija in upravljanje elektronskih dokumentov. Nove informacijske težnje v arhivu vse intenzivneje pritegujejo javnost, tj. uporabnike arhiva, to pa je tudi namen tega dela javnega sektorja. Modernizacija srbskih arhivskih ustanov v primerjavi z evropskimi zamuja za skoraj celo desetletje. Razlogi za to so v glavnem gospodarske narave, toda tudi tehnično-tehnološke ali politične.

Mag. Lenka Pavlíková in mag. Monika Péková (Bratislava, Slovaška) se v prispevku Archival science without standards, possible or not? ali Arhivistika brez standardov. Možno ali ne? ukvarjata s slovaško arhivsko terminologijo ter podajata več primerov razlik v pomenih med standardi MAS-a in terminologijo na Slovaškem. Objavljata tudi izide analize aplikacije, ki je na Slovaškem v uporabi za normativno kontrolo, ter ujemanje z mednarodnimi standardi. V drugem delu prispevka se ukvarjata s primerjavo informacij v iskalnih pripomočkih, njihovo notranjo strukturo in vključitvijo arhivskih standardov v praksi.

Dr. Bogdan Florin Popovici (Brasov, Romunija) s prispevkom Generally accepted recordkeeping principles® (GARP®): a presentation ali Predstavitev Splošno sprejetih načel hrambe dokumentov (GARP®) predstavlja GARP® – niz načel, ki jih je razvila organizacija ARMA International za vrednotenje programov hrambe dokumentov. Načela GARP® so širša in bolj abstraktna kot ISO 15489, pa vendar bolj raznolika in potencialno uporabnejša v različnih državah. Prispevek je predstavitev načel GARP® in njihovega modela Maturity.

V prispevku The Italian National Archival System (SAN – Sistema Archivistico Nazionale Italiano): the portals ali Italijanski državni arhivski sistem (SAN – Sistema Archivistico Nazionale Italiano): novi portali je dr. Grazia Tatò (Trst, Italija) predstavila cilje in splošne značilnosti italijanskega nacionalnega arhivskega sistema SAN. Osrednjo pozornost je namenila novim portalom: »Arhivi za spomin«, »Arhivi mode« ter »Poslovni in območni arhivi«. Portal je namenjen zgodovinski kartografiji ter katastru. Preizkusila sta ga državna arhiva v Trstu in Milanu. Prinaša zanimive

ter inovativne arhivske in digitalne rešitve.

Miroslav Dučić (Užice, Srbija) v prispevku Neki aspekti finansiranja arhivske delatnosti u Srbiji ali Nekateri pogledi financiranja arhivske dejavnosti v Srbiji opozarja, da so se modeli financiranja spremenili, tako da je bilo v Srbiji v teh šestdesetih letih, kolikor traja organizirano varstvo arhivskega gradiva, nekaj različnih načinov financiranja. Od sprejetja ustave leta 1974 obstaja najoriginalnejši model financiranja. Vprašanje financiranja arhiva v sedanji srbski zakonodaji ni dobro rešeno. Zdaj edini zakon, ki je uravnaval to področje, že dve leti ni več veljaven, novi zakon pa doslej še ni bil sprejet.

Prispevek z naslovom Arhiv i marketing, primer Istorijskog arhiva Požarevac ali Arhiv in marketing, primer Zgodovinskega arhiva Požarevac osvetljuje dejavnost arhivov v dobi medijev. S pomočjo profesionalnega marketinga morajo javnosti pokazati, kje so njihove kvalitete in v čem se razlikujejo od drugih. Avtorica, mag. Jasmina Nikolić (Požarevac, Srbija), v prispevku predstavlja marketinško dejavnost v Zgodovinskem arhivu Požarevac. Ta namenja pozornost arhivskim razstavam, predavanjem, mednarodnemu kulturnemu sodelovanju, spletnim predstavitev, raznim publikacijam, delu z uporabniki arhivskega gradiva v arhivski čitalnici, medijski dejavnosti arhiva, pa tudi vlogi arhiva v turistični ponudbi.

O vlogi in pomenu zunanje službe je v prispevku Uloga i značaj vanjske službe u očuvanju arhivske građe ali Vloga in pomen zunanje službe za varstvo arhivskega gradiva razpravljala Aleksandra Pijuk-Pečić (Sarajevo, Bosna in Hercegovina). V uvodnem delu prispevka je na kratko prikazala razvoj službe za evidenco, strokovni nadzor in zaščito arhivskega in dokumentarnega gradiva pri ustvarjalcih (dalje Zunanja služba) v Bosni in Hercegovini. Opisuje metodologija dela zunanje službe kot najpomembnejše arhivske službe oz. kompleksne dejavnosti, ki zadeva zaščito arhivskega gradiva v nastajanju. Poudarila je tudi vlogo in pomen zunanje službe pri ohranitvi arhivskega gradiva tudi za naslednje generacije, predvsem zgodovinarje, ter komunikacijo kot osnovni metodološki princip.

Dr. Izet Šabotić (Tuzla, Bosna in Hercegovina) v prispevku z naslovom Kategorizacija registratura kao faktor zaštite arhivske građe ali Kategorizacija ustvarjalcev dokumentarnega gradiva kot dejavnik zaščite arhivskega gradiva obravnava pomembno arhivsko strokovno vprašanje, od katerega sta odvisna veljavna zaščita in vrednotenje arhivskega gradiva. Kategorizacija ustvarjalcev dokumentarnega gradiva in valorizacija tega gradiva je prikazana s stališča bosansko-hercegove arhivske prakse. Na podlagi kategorizacije so bile zaščitene in prevzete velike količine dragocenega arhivskega gradiva.

Z vrednotenjem gradiva sta se v prispevku Vred-

novanje gradiva – gdje prestaju obaveze stvaratelja, a počinju obaveze arhiva pri vrednovanju gradiva ali Vrednotenje gradiva - Kje se končajo obveznosti ustvarjalca in pričnejo obveznosti arhiva pri vrednotenju gradiva ukvarjali Silvijana Lukinić in Ivana Posedi (Varaždin, Hrvaška). Glede na to, da je v današnjem času z razvojem tehnologije poenostavljena in cenejša izdelava velikih količin pisanega in elektronskega gradiva, sta ugotovili, da sta neizogibni tudi vrednotenje ustvarjalcev in redno izločanje gradiva z omejenim rokom hranjenja, tako da bi arhiv v prihodnje prevzemal samo gradivo s trajnim pomenom. V članku je obdelano stanje na terenu, s katerim se vodje zunanjih služb srečujejo pri vrednotenju gradiva in izdelavi popisa, ki so ga dolžni izdelati ustvarjalci.

Ddr. Azem Kožar (Tuzla, Bosna in Hercegovina) je tokrat objavil prispevek z naslovom Osobnosti postdaytonske tranzicijske edukacije arhivskih delavnikov Bosne i Hercegovine (1996.–2011.) ali Značilnosti postdaytonskega tranzicijskega izobraževanja arhivskih delavcev Bosne in Hercegovine (1996–2011). V kolikšni meri vladajoče strukture, arhivske institucije in združenja zaznavajo potrebo po arhivskem izobraževanju ter koliko pozornosti mu namenjajo, sta dve od vprašanj, ki se jih dotika ta prispevek. Toda tudi najsplošnejše analize so avtorja vodile do ugotovitve, da je izobraževanje arhivskih delavcev BiH nesistematično in nezadostno.

S percepcijo arhivov pri šolski mladini se je ukvarjal Jugoslav Veljkovski (Novi Sad, Srbija) v prispevku Percepcija arhiva kod školske omladine – Iz kulturno-prosvetne delatnosti Istorijskog arhiva grada Novog Sada ali Percepcija arhivov pri šolski mladini – iz kulturno-izobraževalne dejavnosti Zgodovinskega arhiva Mesta Novi Sad. Predstavil je kulturnoizobraževalno dejavnost arhiva v Novem Sadu. Tema prispevka je raziskava, v kolikšni meri dejavnosti arhivov odmevajo v širši javnosti. Kot ciljno skupino je avtor izbral šolsko mladino kot eno najpomembnejših ciljnih skupin, ki bi se jim moderni arhivi morali posvečati. Na podlagi interno sestavljenega vprašalnika je bila izvedena anketa v več osnovnih in srednjih šolah. V anketo so bile vključene šole iz mestnih in vaških okolij, gimnazije in tehniške srednje šole. V prispevku so predstavljeni rezultati te raziskave ter idejne rešitve, s katerimi bi kulturnoizobraževalna dejavnost napredovala in se dvignila na višjo raven.

Potem sta na vrsti dva prispevka, ki obravnavata podiplomski študij arhivistike v Sloveniji. V prvem, v prispevku z naslovom Podiplomski študij arhivistike v Sloveniji: projekt Heritage Live, avtorica Mirjana Kontestabile Rovis (Koper, Slovenija) predstavlja projekt EU Heritage Live, v okviru katerega je potekalo oblikovanje skupnega študijskega programa arhivistike 3. stopnje Fakultete za humanistične študije Koper in Oddelka za informacijske študije

Filozofske fakultete Zagreb. Članek predstavlja potek oblikovanja programa vse od začetnih idej o podiplomskem študiju arhivistike, projekt HERITAGE LIVE, skupna arhivska srečanja in konference s to temo ter podiplomski študij arhivistike. Dr. Peter Pavel Klasinc in dr. Ludvik Toplak (Maribor, Slovenija) pa v prispevku Drugostopenjski magistrski študij arhivistike in dokumentologije predstavljata akademsko skupnost Evropsko središče Maribor ter novi program za študij II. stopnje arhivistike in dokumentologije, ki je bil pripravljen v sodelovanju z našimi in tujimi arhivisti. Dobil je podporo številnih posameznikov, slovenskih arhivov, pa tudi sorodnih ustanov, društev itd. Študij je namenjen pridobivanju znanj s področja arhivistike, informatike ter dokumentologije, ki jih potrebujejo zaposleni v arhivskih ustanovah ali službah ter tisti, ki se ukvarjajo s problemi dokumentacije tam, kjer ta nastaja.

S problematiko arhivskega gradiva, ki je zunaj arhivskih institucij, se je ukvarjala dr. Mateja Jeraj (Ljubljana, Slovenija) v prispevku Arhivsko gradivo kulturnih ustanov – lastno varstvo da ali ne? Nanizala je odgovore na vprašanja v zvezi z željo po lastnem varstvu arhivskega gradiva, ki ga hranijo kulturne ustanove, predvsem muzeji, galerije in gledališča nacionalnega pomena, ki sodijo v pristojnost Arhiva Republike Slovenije. Podobno vprašanje je obravnaval tudi Jovan P. Popović (Beograd, Srbija) v prispevku Pravna zaščita kulturnih dobara, sa posebnim osvrtom na arhivsku građu koja se nalazi u muzejima i bibliotekama, njeno korišćenje i normativno razgraničenje nadležnosti muzeja, arhiva i biblioteka ali Pravna zaščita kulturnih dobrin, s posebnim ozirom na arhivsko gradivo, ki se nahaja v muzejih in knjižnicah, njegovo uporabo ter normativno razmejitev pristojnosti muzejev, arhivov in knjižnic.

Dr. Josef Hanus in Emilia Hanusová (Bratislava, Slovaška) pa sta v prispevku Archives and libraries - possibilities and necessity for professional cooperation ali Arhivi in knjižnice – možnosti in nujnost strokovnega sodelovanja predstavila stališče, da je velika večina gradiva, ki ga hranijo arhivi in knjižnice in je na papirju, skupna osnova za rešitve številnih podobnih ali celo enakih težav materialnega varstva v obeh institucijah. Ne glede na prevladujočo težnjo po digitalizaciji gradiva morajo arhivi in knjižnice ohraniti tudi originalne dokumente; to je ena izmed njihovih glavnih dejavnosti in nalog. V prispevku so predstavljeni primeri sodelovanja med nekaterimi slovaškimi arhivi in knjižnicami.

Drugi sklop predstavlja prispevke o arhivski praksi in prinaša štirinajst prispevkov.

Kot prvi Ramë Manaj (Priština, Kosovo) predstavlja prispevek Neodvisnost arhivske službe na Kosovu ali Independence of the archival service in Kosovo. V prispevku predstavlja organizacijsko in

strukturno preobrazbo ter razvoj arhivske službe na Kosovu. Za uspešno delovanje arhivov sta po avtorjevem mnenju potrebni organizacijska in operacijska neodvisnost arhivov v strokovnih, znanstvenih in finančnih dejavnostih. Prispevek predstavlja tudi konkretne primere v zvezi s tem.

Primer vzpostavitve arhiva v civilnodružbeni organizaciji sta predstavila Nikola Mokrović in dr. Živana Hedbeli (Zagreb, Hrvaška) v prispevku *Documenta: slučaj zasnivanja arhiva u organizaciji civilnog društva ali Documenta: primer vzpostavitve arhiva v civilnodružbeni organizaciji*. V prispevku so problematizirani strukturalni vzroki, ki so bili prvi pogoj za razvoj Documentinega arhivskega oddelka, njegova specifičnost kot vrsta zasebnega arhiva, a hkrati z odprto podatkovno zbirko podatkov o žrtvah vojn na območju nekdanje Jugoslavije, ter konkretne faze nastajanja in razvoja informacijskega sistema.

Muhamed Musa (Sarajevo, Bosna in Hercegovina) je pripravil prispevek o pripravi arhivskih projektov z naslovom *Ponude za izradu projekata arhiva u cilju obezbeđenja sredstava i zaštite arhivske građe ali Ponudbe za izdelavo arhivskih projektov s ciljem zagotoviti sredstva in zaščito arhivskega gradiva*. Na podlagi 40-letnih delovnih izkušenj v arhivu z obdelavo in zaščito arhivskega gradiva je avtor navedel in predlagal glavne elemente prihodnjega skupnega delovanja arhivskih služb. Ta pojasnila so lahko kot smernica za resnejše angažiranje ter izkoriščanje vseh sredstev in sodelavcev na vseh ravneh, ki so na voljo. S tem je mogoče doseči zavidanja vredne uspehe.

O sređivanju, obradi, mikrofilmanju i korištenju fondova iz perioda Nezavisne države Hrvatske ali O urejanju, obdelavi, mikrofilmanju in uporabi fondov iz obdobja Neodvisne države Hrvaške je naslov prispevka *Sejdalije Gušića in Milene Gašić* (Sarajevo, Bosna in Hercegovina). V prispevku opisujeta možnost Zgodovinskega arhiva Sarajevo, da bi skupaj z Arhivom Bosne in Hercegovine in v sodelovanju z Muzejem holokavsta v Washingtonu gradivo tistih fondov, ki bi bili namenjeni raziskavam trpljenja Judov, Romov in preostalih med drugo svetovno vojno, po strokovni obdelavi posnel na mikrofilm in tako omogočil širši javnosti lažji dostop do njega.

Dr. Jusuf Osmani (Pristina, Kosovo) v svojem prispevku *The problem of selecting archival material and disposing invalid documentary material in Kosovo ali Problematika odbiranja arhivskega gradiva in izločanja dokumentarnega gradiva na Kosovu obravnava problem odbiranja arhivskega gradiva in izločanja dokumentarnega gradiva, ki so mu že potekli roki hrambe ter nima operativne, znanstvene ali zgodovinske vrednosti*. V prispevku so najprej predstavljene zakonske podlage, nato pa avtor poudari pomembnost vrednotenja arhivskega gradiva tako na papirju kot v elektronski obliki, pojasni kriterije vrednotenja,

težave, ki se s tem v zvezi pojavljajo na Kosovu, ter potrebo po izobraževanju arhivskih delavcev pri vrednotenju arhivskega gradiva kot ene izmed najpomembnejših nalog vsakega arhivista. Prispevek se dotika tudi dokumentacije privatiziranih in mednarodnih organizacij, ki so delovale ali še vedno delujejo na Kosovu.

Dostopnost arhivskega gradiva je v svojem prispevku *Stvaranje uslova za dostupnost arhivske građe kroz saradnju u ipa projektima – primjer aktivnosti Arhiva Tuzlanskog kantona ali Ustvarjanje pogojev za dostopnost arhivskega gradiva preko sodelovanja v IPA-projektih: Primer aktivnosti Arhiva Tuzelskega kantona prikazal Esaf Lević* (Tuzla, Bosna in Hercegovina). Prispevek temelji na informacijah o aktivnostih in izkušnjah Arhiva Tuzelskega kantona v čezmejnih projektih sodelovanja (IPA) ter uresničitvi določenega cilja – dostopnosti arhivskega gradiva. Prikazuje proces izdelave projekta, ki vsebuje teoretično in finančno konstrukcijo, poseben poudarek pa je na pozitivni plati uspešne realizacije, to pa je oblikovanje spletnega portala, s katerim bi omogočili dostop do arhivskega gradiva in uporabo le-tega.

Gordana Mojsoska (Skopje, Makedonija) je v prispevku *Events and people from the newest history of the Republic of Macedonia in the personal fonds of the State archives of the Republic of Macedonia ali Dogodki in ljudje iz novejšje zgodovine Republike Makedonije v luči osebnih fondov Državnega arhiva Republike Makedonije* predstavila in analizirala osebne fonde v Državnem arhivu Republike Makedonije.

Mag. Danilo Burnač, Sanja Andrič in Bojan Erker (Maribor, Slovenija) iz podjetja Mariborski vodovod so predstavili *Primer dobre prakse javnega podjetja Mariborski vodovod pri klasičnem arhiviranju in prehodu na elektronsko arhiviranje*. V Mariborskem vodovodu posvečajo ureditvi klasičnega in elektronskega arhiva veliko pozornost. Kakovostna ureditev klasičnega arhiva je pomembna tudi zaradi hitrejših postopkov digitalizacije velike količine gradiva, starega tudi več kot 50 let. Integracija informacijskega sistema z arhivskim sistemom zelo poveča učinkovitost in kakovost poslovanja. Tega se zaveda tudi vodstvo podjetja in elektronsko poslovanje uvršča med strateške usmeritve podjetja.

V svojem prispevku z naslovom *Problemi hranjena sodnega gradiva na sodiščih* mag. Metka Bukošek (Celje, Slovenija) ugotavlja, da kljub pozitivnemu odnosu ustvarjalcev v pravosodju in arhivih ter kljub nenehnim urgencam arhivske strokovne službe ostaja še veliko nerešenih problemov. Večina sodišč namenja sodnim arhivom neustrezne prostore, saj so bodisi v kletih bodisi na podstrešjih. Poleg tega tudi njihova kadrovska politika kaže pomanjkljivosti, saj imajo zaposleni arhivarji tudi vrsto drugih zadalžitev.

Dr. Lajos Körmeny (Budimpešta, Madžarska) je

v prispevku *Building an automated repository assessment system in the National archives of Hungary* ali Vzpostavljane avtomatskega sistema za oceno skladišč v Madžarskem državnem arhivu predstavil avtomatski sistem za oceno skladišč v Madžarskem državnem arhivu. Njegova osnova je elektronski vprašalnik, ki vsebuje 170 vprašanj. Ob vnašanju odgovorov računalnik oceni točke tveganja za vsak odgovor, na podlagi teh točk izpiše raven tveganja pri varnosti, požarni varnosti, klimatskih razmerah itd. ter doda tudi opombe. Madžarski državni arhiv zdaj išče partnerje za končanje tega projekta.

Pripravo gradiva za razstavo predstavljata Meta Kojc in dr. Jasna Malešič (Ljubljana, Slovenija) v prispevku *Priprava gradiva za razstavo »Vedute slovenskih krajev«*. V prispevku so predstavljeni nekateri konservatorsko-restavratorski posegi na grafičnih listih ter priporočila za varno razstavljanje likovnih del na papirju.

Alenka Starman in Vesna Gotovina (Ljubljana, Slovenija) sta v prispevku *Projekt priprave razstave ob 20. obletnici plebiscita 1990: problemski vidiki izpostavili pripravo in realizacijo dve leti trajajočega projekta razstave ob 20. obletnici plebiscita 1990*, ključni poudarki prispevka pa so realizacija razstave in v prvi vrsti problemske razsežnosti. Razumevanje teh naj bi pripomoglo k preprečitvi problemov v prihodnje.

Inkunabule v Nadškofjskem arhivu Maribor: splošen pregled in materialno stanje pa je naslov zadnjega prispevka v sklopu. Avtorica, mag. Lilijana Urlep (Maribor, Slovenija), je v prispevku na kratko predstavila inkunabule, ki so v arhivu, omenjeni so manjkajoči primerki, poseben poudarek pa je namenila hranjenju in materialnemu stanju tega dragocene gradiva.

Tretji sklop prispevkov v zborniku razpravlja o informatizaciji arhivov, elektronskem arhiviranju in dolgoročni hrambi. V tem sklopu je 18 prispevkov.

Prispevek *Metodologija presoje izvajanja notranjih pravil po ZVDAGA* avtorice mag. Tatjane Hajtnik (Ljubljana, Slovenija) predstavlja metodologijo presoje, ki je zakonska dolžnost Arhiva Republike Slovenije. Presojno mora pri organizacijah zasebnega prava izvajati na dve leti, pri javnopravnih osebah ter ponudnikih storitev zajema in hrambo gradiva v digitalni obliki pa letno.

Dr. Jože Škofljanec in Borut Vehovec (Ljubljana, Slovenija) v prispevku *Dobre prakse e-arhiviranja* predstavljata obseg in vsebino analize dobrih praks na področju e-arhiviranja, ki je bila izvedena v okviru vzpostavitve slovenskega javnega elektronskega arhiva, to je projekta e-ARH.si. V analizo so bile vključene izkušnje, ki so jih z delovanjem pri arhiviranju digitalnih zapisov pridobili državni arhivi Avstrije, Danske, Estonije, Madžarske, Nemčije, Švedske in

Švice. Ugotovitve analize izpostavljajo kot ključne za uspešno arhiviranje digitalnih zapisov dobro sodelovanje z ustvarjalci gradiva, jasno definirano pravno okolje in procese, postopnost uvajanja procesnih in tehnoloških rešitev.

V prispevku z naslovom *Born-digital records as trustworthy originals. Comparing legislation* ali Izvorni digitalni dokumenti kot zaupanja vredni originali. Primerjava zakonodaj je Hans Waalwijk (Amsterdam, Nizozemska) predstavil zakonodajo v nekaterih državah (Nizozemska, Nemčija in Slovenija), še posebej je pripravil primerjave definicij »napisanega«, »avtentifikacije« ter »izvornega digitalnega tekstovnega zapisa« kot pravnovejavnega. Prispevek se ne posveča tehničnim zahtevam, ampak možnostim v zakonodaji.

Dr. Wojciech Woźniak, namestnik direktorja v poljskem Narodnem digitalnem arhivu, je v prispevku *From records management at the public sector agencies to archival management - model of acquisition of electronic records in Poland* ali Od upravljanja z dokumenti v javnem sektorju do upravljanja z arhivskim gradivom – model prevzema elektronskih zapisov na Poljskem govoril o upravljanju dokumentov v javnem sektorju in o upravljanju z arhivskim gradivom, pri čemer je obrazložil tudi model prevzema elektronskih zapisov na Poljskem.

Dolgoročna hramba arhivskega gradiva v papirni in e-obliki je naslov prispevka Zarka Štrumbla (Ljubljana, Slovenija). Prispevek prikazuje zakonsko podlago na področju trajnega ohranjanja digitalnih virov. V njem so prikazani najpomembnejši mednarodni standardi, ki so osnova za trajno ohranjanje digitalnih virov. Prispevek opozarja, da je trajno ohranjanje digitalnih virov še v razvoju in da samo dosledno izvajanje priporočil omogoča ohranjanje digitalnih zapisov daljši časa. Prispevek razčlenjuje še klasično in digitalno arhiviranje.

V imenu Mednarodnega fonda za upravljanje z dokumenti iz Londona je James Lowry (London, Velika Britanija) v prispevku z naslovom *Management and preservation of digital records in Tanzania* ali Upravljanje in hramba digitalnih zapisov v Tanzaniji predstavil odkritja raziskovalnega projekta z nazivom »Usklajevanje upravljanja z dokumenti z ICT/e-vlado in svoboda informacij v vzhodni Afriki«, ki ga je pred kratkim končal Mednarodni fond za upravljanje z dokumenti (International Records Management Trust – IRMT), da bi raziskal razmere v Tanzaniji. Narejene so povezave med razmerami v drugih državah Vzhodnoafriške skupnosti (Burundi, Kenija, Ruanda in Uganda), da bi raziskali vpliv in možne posledice ad hoc informatizacije in digitalizacije vladnega upravljanja z dokumenti.

Svoj prispevek iz leta 2011 je nadaljeval tudi dr. Joachim Kemper (Speyer, Nemčija), ki je v prispevku

Archives Open - Open Archives? A case study ali Archives Open - Odprti arhivi? Študija primera pripravil študijo primera. V prispevku je opisana praktična (arhivska) uporaba aplikacij Facebook, Twitter, Flickr, Slideshare itd.

Evropski arhivski portal APEnet je naslov prispevka Aleša Matijeveča (Ljubljana, Slovenija). Govori o projektu APEnet, ki se je po treh letih končal (v letu 2012). Arhiv Republike Slovenije je pri projektu aktivno sodeloval od samega začetka leta 2009. V prispevku avtor predstavlja potek projekta, katere evropske države so sodelovale in kakšna je bila njihova vloga. Na kratko sta predstavljena tudi končni izdelek projekta, portal APEnet, in primer uporabe tega portala.

Selma Isić (Tuzla, Bosna in Hercegovina) v prispevku z naslovom Značaj odabira, priprave i sređivanja arhivske građe za procese digitalizacije ali Pomembnost odabiranja, priprave in urejanja arhivskega gradiva za proces digitalizacije poskuša odgovoriti na vprašanja, v kolikšni meri je priprava gradiva za digitalizacijo zares pomembna za samo digitalizacijo, v kolikšni meri vpliva na proces digitalizacije ter v kolikšni meri – ali sploh – je pomembna za uporabo digitaliziranega gradiva.

Prispevek Digitalizirani knjižnični katalog Univerzitetne knjižnice Maribor – vir podatkov o starejšem knjižničnem gradivu avtorice mag. Branke Kerec (Maribor, Slovenija) predstavlja postopke dela in končni rezultat prvega dela digitalizacije t. i. matičnega kataloga. Odločitev je toliko pomembnejša, ker hrani Univerzitetna knjižnica Maribor kot druga depozitarna organizacija v Sloveniji starejše in redko knjižnično gradivo, ki je dragocen vir za raziskovanje slovenske zgodovine in kulture.

Mag. Maja Nikolova (Beograd, Srbija) je v prispevku Sećanje na šolske dane – digitalni zapis sećanja ali Spomini na šolske dni – digitalni zapis spominov poudarila pomembnost digitalnih avdiozapisov za raziskovanje zgodovine izobraževanja kot tudi vlogo posameznikovih spominov za rekonstrukcijo dogajanja, ki je zaznamovalo eno izmed obdobij v razvoju srbskega izobraževalnega sistema.

Bojan Kosi in Martin Žvelc (Ljubljana, Slovenija) sta v prispevku Mediateka – Služba za digitalizacijo in trajno hrambo avdiovsebin predstavila intenzivno delo v Mediateki, ki je steklo leta 2008 in po štirih letih uspešnega dela se RTV Slovenija lahko pohvali s sodobnim sistemom za trajno hrambo zvokovnih vsebin. Digitalni arhiv ustreza vsem standardom in predpisom, ki veljajo za sodobne arhivske sisteme. Upravljanje zvokovnih vsebin poteka s pomočjo programske opreme NOA-Mediarc, ki jo uporabljajo tudi številne druge RTV-ustanove po svetu.

Zakaj mesec menja obliko (Perche la luna cambia forma?) ali spremembe formata televizijske slike in

vpliv sprememb na delo v arhivih je naslov prispevka Aleksandra Lavrenčiča (Ljubljana, Slovenija). V njem obravnava postopke, ki so bili ob spremembi formata sprejeti v arhivu in veljajo pri uporabi arhivskega gradiva. Da bi se izognili napakam, morajo biti postopki arhiviranja dobro izpeljani. Temeljno pravilo je, da je trajno arhivirana izvorna slika in da so v uporabi standardne oznake pri vnosu oznak formatov slike v arhivski informacijski sistem.

O avdiovizualnih arhivih na novih medijskih portalih sta pisala Jožica Hafner in Rok Omanen (Ljubljana, Slovenija). Ugotovila sta, da moderne tehnologije danes omogočajo dostop do vsebin prek številnih digitalnih platform. Tudi RTV Slovenija na svojem spletnem portalu ponuja raznolike vsebine, za bližnjo prihodnost pa načrtuje specializiran spletni arhivski portal, na katerem bi uporabnikom predstavili raznolike vsebine – radijske in televizijske oddaje iz dolgoletne produkcije.

Mag. Ciril Gale (Ljubljana, Slovenija) v prispevku z naslovom Dokumentalisti delno delajo doma ugotavlja, da bo v bližnji prihodnosti uporaba računalnikov v delovnem procesu večja in racionalnejša. Eno od področij, na katerem je mogoče racionalneje in bolje uporabljati osebne računalnike že zdaj, je vsekakor arhiviranje raznovrstnega gradiva. Prvi testni poizkusi dela televizijskega dokumentalista na domu so pokazali, da bi lahko dokumentalisti opravili večino svojega dela na svojih domovih.

Arhiviranje v iOblaku je prispevek mag. Ivana Šijanca (Ljubljana, Slovenija). Predstavlja svetovno novost pri upravljanju fizičnih arhivov, t. i. iOblak, ki povezuje uporabnike arhiva in premični regalni sistem, hkrati pa v podatkovni bazi beleži stanje gradiv. Predstavljeni so razlogi za uvedbo iOblaka in postopek izposoje ter tudi premični regal druge generacije, prvi na svetu, ki vse to omogoča.

Luka Hojnik (Ljubljana, Slovenija) se v prispevku Pasti varstva osebnih podatkov pri upravljanju in hrambi dokumentarnega in arhivskega gradiva posveča težavam in dilemam, ki se pri upravljanju in hrambi arhivskega ali dokumentarnega gradiva pojavljajo v zvezi z varstvom osebnih podatkov, ki jih gradivo vsebuje. Varstvo osebnih podatkov velikokrat predstavlja precejšen zalogaj tako v organizacijskem kot izvedbenem smislu. V zvezi z roki hrambe gradiva, ki vsebuje osebne podatke, avtor opozarja na nujnost bolj kompleksno strukturiranega klasifikacijskega načrta.

Ne skrbite, upravljanje e-arhiva je lahko preprosto! je naslov prispevka mag. Branka Godca (Maribor, Slovenija). Avtor izpostavlja pomembnost izobraževanja, raziskovanja in analiz kot priprav na začetek in e-hrambo ter dejstvo, da imajo v tem obdobju sprejete odločitve dolgoročne posledice na kasnejšo e-hrambo. Zato je po avtorjevem mnenju potrebno

poskrbeti, da bosta uporaba in upravljanje e-hrambe preprosta in časovno nezahtevna postopka, ki bosta kar najmanj obremenjevala zaposlene v organizaciji.

Zadnji sklop prispevkov v zborniku je posvečen arhivskim informacijskim sistemom. Kot posebno sekcijo so organizatorji konference v Radencih predvideli izmenjavo izkušenj pri uporabi programske opreme scopeArchiv. V sekciji je svoja razmišljanja podalo 10 referentov, zbornik pa prinaša 6 prispevkov.

Dr. Manuel Kehrli (Basel, Švica) je s prispevkom *Monumental case with scopeArchiv* ali Programska oprema scopeArchiv in spomeniško varstvo predstavil uporabo programske opreme scopeArchiv za potrebe spomeniškega varstva. S programsko opremo scopeArchiv je Urad za spomeniško varstvo Kantona Aargau v Aarau, ki se je odločil za uporabo klasične standardne arhivske rešitve, dobil orodje za popisovanje svojega arhiva in spomenikov kantona, ki temelji na mednarodnih standardih za arhivsko popisovanje.

Uporaba programske opreme scopeArchiv v Švicarskem zveznem arhivu (*L'utilisation du logiciel scopeArchiv aux Archives Fédérales Suisses*) je naslov prispevka dr. Jean-Marca Comenta (Bern, Švica). Avtor v začetku prispevka opiše zgodovino uporabe programske opreme scopeArchiv, ki jo v Švicarskem zveznem arhivu uporabljajo že deset let. V nadaljevanju prispevka opisuje današnjo, aktualno rabo tako interne kot tudi eksterne rešitve (splet). Na koncu izpostavi nekaj problemov s trenutno verzijo programske opreme scopeArchiv in potrebo po njenem nadaljnjem razvoju.

Evidenca uporabe arhivskega gradiva za znanstvenoraziskovalne namene v scopeArchivu je naslov prispevka Leopolda Mikca Avberška (Maribor, Slovenija). V prispevku avtor opozarja na dosedanje predstavitve možne uporabe programske opreme v sistemu Cobiss za evidentiranje uporabe arhivskega gradiva. V uvodu so predstavljene nekatere terminološke rešitve pri uvajanju programa scopeArchiv za evidentiranje uporabe arhivskega gradiva. Predstavljeni so testna uporaba programa in posamezna opravila, ki jih program zahteva: priprava osebnih map, map uporabe in map reprodukcij.

Mag. Boštjan Zajšek (Maribor, Slovenija) je v prispevku z naslovom *Oblikovanje naslovov popisnih enot* glede na mednarodne arhivske standarde, nove informacijske sisteme slovenskih javnih arhivov ter njihove uporabnike predstavil pomembnost jasno, natančno in smiselno oblikovanih naslovov popisnih enot na vseh ravneh arhivskega popisovanja. Ugotovil je, da ta hip obstajajo različne metode oblikovanja naslovov, da to vnaša v arhivske informacijske sisteme nesistematičnost, to pa uporabnikom arhivskih podatkovnih zbirk otežuje poizvedovanje po gradivu.

Za kvalitetnejše podajanje informacij uporabnikom podatkovnih zbirk predlaga standardizacijo oblikovanja naslovov popisnih enot ter nekatere smernice, ki bi lahko bile namenjene širši strokovni diskusiji.

Dr. Miroslav Novak (Maribor, Slovenija) v svojem prispevku *Signatura* kot entiteta arhivskih informacijskih sistemov obravnava fenomen signatur v arhivskih informacijskih sistemih. Na podlagi raziskav kaže na njihove različne pojavne oblike in funkcije. Te se razlikujejo glede na uporabljene informacijske tehnologije ter namene in cilje v okviru posameznih izvedb arhivskih informacijskih sistemov.

Arhivski zapisi in postopki sledenja v arhivskem informacijskem sistemu je naslov prispevka mag. Zinke Semlič Rajh (Maribor, Slovenija). Avtorica v prispevku na osnovi različnih uporabljenih raziskovalnih metod obravnava vprašanje sledenja v arhivskih informacijskih sistemih, metode tega sledenja in načine preverjanja konsistentnosti in zaporedja.

Na koncu zbornika je objavljen seznam avtorjev. Biografije so bolj ali manj obširne ter opremljene tudi s portreti.

Referate so zaposleni v Pokrajinskem arhivu Maribor oblikovali v publikacijo, za grafično oblikovanje je poskrbelo podjetje Medijski guruji (Maribor), natisnila pa tiskarna Eurograf iz Velenja. Izdajo publikacije je omogočilo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Nina Gostenčnik

Prireditve Mariborski teden v Mariboru: predstavitev fotografskega gradiva iz zbirk Pokrajinskega arhiva Maribor. Maribor: Pokrajinski arhiv, 2011 (*Katalogi / Pokrajinski arhiv Maribor*, zv. 35), 48 strani

Razstava *Prireditve Mariborski teden v Mariboru 1932–1961*. Razstava Pokrajinskega arhiva Maribor, avtorica: Sabina Lešnik. Razstavišče Per Gradus v Pokrajinskem arhivu Maribor (8. 10. 2011–25. 5. 2012).

Leta 1932 je Tujsko-prometna zveza pod pokroviteljstvom Mestne občine Maribor organizirala prvi Mariborski teden. Prireditve je postala tradicionalna. Sprva je bila predvsem turistične narave, kasneje pa vedno bolj gospodarske. Leta 1933 so ustanovili »Mariborski teden«, registrirano zadrugo z omejeno zavezo s sedežem v Mariboru«. Načelnik zadruga je bil mestni načelnik oziroma mestni župan. Leta 1933 je imela zadruga sedem članov, leta 1937 pa že dvajset. Delo zadruga je bilo zelo uspešno. Mariborski teden je potekal vsako leto v avgustu, trajal je okoli deset dni. Vsako leto so organizirali pet sklopov prireditve: razstave, gledališke, dramske in operne predstave, športne prireditve, zabavišča ter izlete v bližnjo